

Studentski dom „Evropa” – Európa Kollégium Egyetemista Központ, Újvidék

SZENTMIHÁLYI LAKODALOM

Művelődéstörténeti és néprajzi műhely

Mentor:

Dr. Németh Ferenc

Kollégista:

Gulyás Viktória

Újvidéki Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

III. évfolyam

Újvidék, 2023

Tartalomjegyzék

<i>BEVEZETŐ</i>	3
LAKODALOM AZ 1960-AS ÉVEKBEN.....	4
SÁTRAS LAKODALOM AZ 1980-AS ÉVEKTŐL	26
BEFEJEZŐ	39
IRODALOMJEGYZÉK.....	39

Szentmihályi lakodalom

Vajdaságban a 20. század második felében két helységben, Moholon és Szentmihályon voltak kivételesen látványos, gazdag népi hagyományokat és szokáskultúrát őrző és megjelenítő lakodalmak. Mindkettőről hangfelvételek is készültek az Újvidéki Rádió számára, sőt lemezen is megjelentették őket. Néprajzi feltárásuk, hangzó anyaguk megőrkítése mindenekelőtt Király Ernő úttörőmunkájának eredménye volt az 1960-as években. Dolgozatomban a hagyományos szentmihályi lakodalmat mutatom be, saját, terepi néprajzi gyűjtésem alapján, reflektálva az 1970-es években bekövetkezett szokásváltásra, illetve a későbbi évek gyakorlatára.

Kulcsszavak: Király Ernő, Szentmihályi Lakodalom, lakodalmi szokások és szokásváltások

In the second half of the 20th century Mohol and Mihajlovo (Szentmihály)- Autonomous Province of Vojvodina, were famous of weddings, with exceptionally rich folk traditions and customs. There were audio recordings of both for Újvidéki Radio and were released on disc also. Their ethnographic exploration and recording of audio material was Ernő Király's work in the 1960s. In my thesis, I will present the traditional wedding in Mihajlovo (Szentmihály), based on my own ethnographic collection, reflecting the changes in customs that occurred in the 1970s and in later years.

Key words: Király Ernő, the traditional wedding in Mihajlovo, wedding traditions and changing of wedding traditions

BEVEZETŐ

Az 1960-as években Moholon Király Ernő gyűjtést szervezett a lakodalmas nótákról. Ez az anyag a Moholi lakodalom nevet kapta. Ennek mintájára a szentmihályi lakosok kaptak az alkalmon, ugyanis ez a kis méretű és kevés lakosú, de gazdag hagyományú bánáti falu szerette volna megőrkíteni a szentmihályi lakodalmas nótákat és kurjongatásokat, hogy ez fennmaradjon az utókornak, így 1966-ban Király Ernő eljutott Szentmihályra is. A Szentmihályi Népi Együttes előadásával hanganyag készült, amely a Szentmihályi lakodalom címet kapta. A lakodalom szervezője Gyöngye Ferenc volt, a Szentmihályi Népi Együttes vezetője pedig Juhász Béla. Egy teljes lakodalmat játszottak el, ahol a menyasszony Szabó Vera volt. A szereplők közül ő az egyetlen még élő személy. A násznagy Gulyás István, a vőfély pedig Varga Ernő volt. Különböző szentmihályi lakodalmas nóták és kurjantások hallhatóak, melyeket tamburazenekar kísért. A hangfelvételen megtalálható nótákat és kurjongatásokat beékeltem a hagyományos szentmihályi lakodalom keretébe.

Szentmihályra az ő-ző tájszólás jellemző, a nótákat viszont köznyelven dalolták. Ez annak a következménye, hogy közel van a város, így az ilyesféle megnyilvánulások kihatással voltak a beszédre, automatikusan az ő hangot lecserélték e vagy középpárt é hangra, de a mindennapi beszédben továbbra is megmaradt az ő.

LAKODALOM AZ 1960-AS ÉVEKBEN

Szentmihály lakosságának 90%-a az 1960-as években földműveléssel és állattenyésztéssel foglalkozott. Ez volt az egyik oka annak, hogy a lakodalmakat főleg télen tartották. Ekkor volt a legtöbb szabadidejük az embereknek. A másik ok az volt, hogy a faluban még nem volt áram. Így másik évszakban nehezebb lett volna eltartani a lakodalomra készült ételeket. A lakodalmak csak hamvazószerdáig tarthattak, azaz a farsangi időszak végével befejeződtek. A faluban többször volt olyan alkalom, amikor a testvéreket pár hét különbséggel nősitették meg vagy adták férjhez. Alkamanként olyanok is akadtak, akiknek ugyanazon a napon tartották meg az esküvőjüket és a lakodalmukat.

1. kép: 1959, Tóth Mihály és Tóth Rozália testvérpár és Miller Menyhárt és Miller Ilka testvérpár lakodalma

Ebben az időben még vasárnap tartották a menyegzőket. A 10 órás szentmisén volt az esküvő, és ezen szinte mindenki kötelezően részt vett. Ekkor a lakodalmakat még a szobákban tartották. Ahogyan a közmondás is tartja: „Sok jó, kis helyen is elfér”. A jeles napot megelőző hétvégén volt a vendégek meghívása, ezt két vőfély és két koszorúslány végezte. A hívogatósról mindenki tudott aznap a faluban, ha valaki véletlenül nem, az is rájöhetett időközben, ugyanis dalolva járták az utcákat. A meghívás egy versből állt.

Hívogatóvers:

Fölkeresöm én a maguk házát, elmondom a gazdának jószívű szándékát.

A háznál a hétön igaz öröm vagyon,
lakodalom készül, sütnek, főznek, nagyon.

Gazda, híj vendégbe, maguk is résztvőgyőnek, borból kárba ne mőnjön.

Jőjjőnek el maguk is, tiszta szővből kőrik, (fiatal neve) ifjő legőny/leány tisztelje meg ezt az
őrdemes napjāt, amit aztān soha mőg nem vālják.

Jőttőket elvārja (gazda neve) rőgge pālinskāra, dēlbe ebēdre, este vacsorāra, pār pohār
borāra, az ű lány/fia napjāra!

A hívogatóvers után, a vőfély bort öntött a házigazda poharába, ha a gazda ivott belőle, már tudták, hogy az a ház biztosan elmegy a lakodalomba. A két vőfély és a két koszorúslány dolga volt az egész lakodalom lebonyolítása. A hívogató után, újra házról házra jártak, garabollyal¹ a karjukon, hogy összegyűjtsék a különböző edényeket, tányérokat és evőeszközöket. Az ő dolguk volt ezek megjelölése is, hogy a lakodalom után biztosan visszakerüljön mindenkihez a sajátja. A házakban ekkor még nem volt víz, csak a falu pár pontján léteztek kutak, így azt is nekik kellett megoldani, hogy a faluból összehordják a lakodalomra a vizet. A lányok a lakodalom hetén rozmaringot szedtek, szalagot kötöttek rájuk és ezt tűzték fel a vendégeknek. A vőfélyek és koszorúslányok dolga volt az ételek be- és kihordása is.

2. kép: Ifjú pár két koszorúslánnyal és két vőfélyel

¹ fonott kosár

Mivel otthon tartották a lakodalmakat, helyet kellett csinálni az ideiglenes konyhának. A legtöbb ház állattenyésztéssel is foglalkozott így, minden háznál volt istálló is. A lakodalom előtt két vagy három héttel kivezették az állatokat az istállóból, bemeszelték, feltakarították, majd a lakodalom hetén ott főztek. A legkedveltebb ételek közé tartozott ebédre a tyúkhúsleves és a birkapaprikás. Olyan édes süteményeket készítettek, mint a cukros-fonatos kalács, rétes, gurábli és puszedli. Ezek nem romlottak meg hűtő nélkül sem. Olyan italokat ittak, amelyeket otthon is el lehetett készíteni, ez volt a házibor és a pálinka. Sűrűn megesett, hogy a vendégek maguk vitték a házibort, a pálinka még nem volt túlságosan elterjedve, így nagy dolognak számított, ha valaki azt vitt. A szakácsnékat, hogy jól menjen a munka, a házigazda édespálinkával fogadta. Az édespálinkát pörkölt cukorral készítették. A lakodalom napján már kora reggel nagy mozgolódás volt úgy a fiús, mind a lányos háznál. Ha volt zenész, az már kora reggel érkezett, majd a vőfélyekkel és koszorúslányokkal közösen elindultak kikérni a násznagyot, akik mindig a keresztszülők voltak. Nótaszóval vonultak végig az utcákon. A házigazda bevárta a násznagyot üveges pálinkával, és átadta nekik a helyét. Pontos időre érkeztek a vendégek, és őket a vőfély köszöntötte be a násznagynak.

A vendég beköszöntése:

Csendesség szépvendég, tarts kormányt muzsikus!

Jó napot kívánok a násznagyuraméknak és az itt egybegyűlt becses társaságnak!

Örülök, hogy itt megérkeztem, s megbízott munkámmal sikerrel működtem,
mert íme tisztelt vendégekkel szolgállok, kiket násznagyuramék kegyébe ajánlok.

Fogadják szívesen tisztos családokat, s általuk adott becses ajándékokat.

Tessék, násznagyuram, fogjon velük kezét, s adjon nekik helyet!

-Örülünk az ajándéknak, de jobban a vendégeknek és kívánunk nekik jó szórakozást!

A vőlegényes ház vőfélyei és koszorúslányai elmentek a menyasszonyos házhoz, hogy kikérjék a menyasszonyt az esküvőre.

A lány kikérése:

-Jó jestét!

-Adjon Isten!

-Virágos úton jártunk, sok szép virágot láttunk. Ejöttünk a maguk kiskertjibe is, egy virágszálat leszakítani a mi fiúnknak.

-Hát az nem mi rajtunk áll, a fiatalokon, hogy vannak egymással mögölgödve. Ha mögvannak, akkó' hát nem bánjuk.

A menyasszony, ha elfogadta az esküvőre való kikérést, hímzett zsebkendőt küldött a vőfélék és koszorúslányok által a szíve választottjának.

A kikérés után nótázni kezdtek.

1. Lent a délibábos Hortobágyon

Lent a délibábos Hortobágyon
Megakadt a szemem egy kislányon.
Hullámozott a göndör haja a sötétbe',
Mikor belenéztem a szemébe.
El is megyek hozzá, meg is kérem:
Legyen az én csárdás feleségem.
||:Boldogságom tudom nála megtalálom,
Lent a délibábos Hortobágyon.:||

2. Édesanyám sokat mondta

Édesanyám sokat mondta nékem
Minek az a szegény kislány nékem?
Nem baj anyám ha szegény is,
Szegény vagyok jó magam is,
Legyen szegény az én galambom is.

Kis pej lovam, de sej a négy lába,
Ide hangzik a patkó kopogása,
||:Kis pej lovam, haza mehet,
Egy pár lépést trappba mehet
Nem messze van kit a szívem szeret.:||

Ha a menyasszony Mária-lány volt, akkor őt a Mária-lányok kísérték az esküvőre. Hat nagy és hat kis Mária-lány volt. Ha közülük egyik férjhez ment, a kicsik közül a legidősebb átkerült a nagyokhoz, a kicsikhez meg egy új kislány csatlakozhatott. Ha lehetőség volt rá, ők is fehér ruhát viseltek.

3. kép: Menyasszony a Mária-lányokkal és a Mária-anyával

A nászmenet úgy indult az esküvőre, hogy még véletlenül se találkozzon össze a másik házzal. Az esküvő után, mindenki visszatért a saját házához, majd nótaszóval elindult a vőlegényesház nászmenete kikérni a menyasszonyt a lányos háztól.

4. Ennek a barna lánynak

Ennek a barna lánnak sarkon van a háza,
Limbes-lombos nyárfa van az udvarába'.
||:Limbes-lombos nyárfa lehajlik az ága,
Ennek a barna lánnak én leszek a párja.:||

Mögmondtam édes rózsám, hogy ne tovább várjon,
Limbes-lombos nyárfa mellett lesz a házuk.
||:Limbes-lombos nyárfa hajlik ablakába',
Jó annak a legénynek kinek van már párja.:||

Elhangzottak a következő kurjantások is.:

– Nagy tepsibe sült a málé,
Horvátékhó' mönyünk lányé!

Ícca, te!

-Árpa kinyér, rozs kinyér,

Alszik mind a két vőfény!

Ihh!

Utcái felvonulásokon rendszeresen nagyokat kurjantottak az emberek, főleg a násznaggyal és a nézelődőkkel viccelődtek.

5. Hideg szél fúj, édesanyám

Hideg szél fúj, édesanyám,

Adja ki a kendőm!

Még az éjjel fölkeresem,

A régi szeretőm!

Kiállok a kapujába',

Kibeszégetöm magamat,

Véle utoljára.

Ellőtték a jobb karomat,

Folyik piros vérem.

Nincsen nekem, édesanyám,

Ki bekösse nékem!

||:Gyere, kisangyalom, kösd be,

Sebeimet, gyógyítsd meg,

A bánatos szívemet!:||

-Fáj a szívem épen itt,

Kiért fáj az nincsen itt!

Icca, te!

-Ez az ucca kanyarodik,

A vőlegény vígadozik!

ICCA, te!

-Aki minket kinevet,

Fújja fő az egeret!

ICCA, te!

6. Barna kislány ablakánál

-Barna kislány ablakánál jó jestét, jó jestét!

Szállást kérnék kis angyalom ha be eresztené'.

-Mindenféle csavargónak szállást nem adhatok,
nincs itthon az Édesanyám csak egyedül vagyok.

De azért a szép szavadért mégis beengedlek,

rongyos régi nyoszolyába bele is fektetlek.

||:Csipkés szélű kis dunnával szépen betakarlak,
két karommal átölellek, s másnap megcsókollak.:||

-Cirom lábé, karalábé,

Nem vagyok én a magáé!

ICCA, te!

-Édös párom fáj a szíved

Hogy az Észti nem a tied!

ICCA, te!

7. Én vagyok a falurossza egyedül

Én vagyok a falurossza egyedül,
Csak nékem hegedül a vén cigány.
Én vagyok a falurossza egyedül,
Csak nékem hegedül a vén cigány.

||:Ha nincsen pénzem, iszom hitelbe,
Enyém a legszebb leány szerelme.
Én vagyok a falurossza egyedül,
Csak nékem hegedül a vén cigány.:||

-Nyisd ki Kati a kapudat,

Itt hozzuk a galambodat!

ICCA, TE!

A menyasszony kikérése:

Csendessék szépvendég, tarts kormányt muzsikust!

E víg lakodalmi népnek, víg mulatságot, örömet, jó kedvet, kedves nyájasságot.

Adjon az Úr békes mulatságot, s űzze el tőlünk a szomorúságot.

Higgyék el kegyelmük, hogy sem enni, sem inni nem jöttünk, sem pedig véteni,

De beszédemmel sem akarok hosszas lenni, mert nekünk mindjárt vissza kell menni.

De már násznagyuram tovább nem engedek, e rövid versemben komolyan beszélek,

Hogy már adná ki szép menyasszonyunkat, és ne kínozzák tovább vőlegény urunkat,

Aki már azt állítja, hogy én vagyok a hibás, hogy nem jól tettem az egész eljárást.

Tehát, násznagyuram, ismétlem még egyszer, hogy szép menyasszonyunkat adja ki ezen kérésre.

Húzd rá!

8. Rózsabokorban jöttem a világra

Rózsabokorba jöttem a világra,
Nem nevelt az édesanyám hijába.
Járt utánam három falu legénye,
Én meg csak úgy hitegettem,
csalogattam, válogattam belőle.

Hej, ha végigmegyek én az udvaron,
Nincsen, aki meg ne állna a soron.
||:Azt susogja fiatalja, öregje:
Jaj, de csinos, de takaros,
Ez a kicsi barna, piros menyecske.:||

A sortánc előtt ellopták a menyasszony egyik cipőjét, és ha a vőlegény el akarta vinni magához, akkor meg kellett vennie a cipőt, mert nem vihette mezítláb. Ha válaszolt egy találós kérdésre, akkor nem kellett kifizetnie. Ezután a menyasszonyt sikeresen elbúcsúztatták a háza vendégeitől.

Menyasszony-búcsúztató:

Csendesség szépvendég, tarts kormányt muzsikus!

-Következik a menyasszony búcsúztatása.

Valjda hegedűnek álljon meg zengése, sarkantyúmnak némúljon pengése,
mert most leszen búcsúzásom kezdése, légyen csendben leszen végzése.

Éljen!

Legelsőbb atyám szavaim, hozzád fordítom, búcsúzó szavamat zokogva indítom.

Szivemet sziveddel egyövé szorítom, s úgy valamönnyire szívünket újítom,

Éljen!

Köszönettel veszem a te jószágodat, hozzám megmutatott atyai voltodat.

Felnevelésemet, ápolásomat, hogy meg nem vetettél engemet, mind lányodat.

Éljen!

Hát hozzád mit szóljak, kedves édesanyám, aki voltál eddigi gondviselő dajkám.

Tudom, hogy fáj a szíved, mind édesanyának, hogy az elválását látod kedves
lányodnak.

Éljen!

Kedves édesanyám, tudom, hogy szerettél, mint gyenge virágot ápoltál, neveltél.

A jóra tanítottál, a rossztól intettél, most pedig éngöm szárnyomra eresztettél.

Éljen!

Azért édesanyám, mielőtt indulok, könnyező szemekkel kebledre borulok.

Bocsásd meg vétkemet, drága édesanyám, hogyha megbántottalak életemnek folytán.

Éljen!

Kedves testvéreim töletek búcsúzó, nektek is szívemből minden jót kívánok.

Az Isten áldása maradjon rajtatok, soha el ne hagyjon, végre az egekbe magához

fogadjon, az örök boldogságban nektek is részt adjon.

Húzd rá!

Ezután a nászmenet visszaindult a vőlegényes házhoz.

4. kép: Nászmenet

5. Gyere ide, rózsám

Gyere ide rózsám, simulj ide hozzám.

Rám bízott a jó anyád.

Üljél az ölembe, gyere szerelembe,

Én fogok vigyázni rád.

||:Egy hétig tart a lakodalom,

És azután visznek sej, haj, négyes fogaton.

Gyere ide, rózsám, simulj ide hozzám,

Én fogok vigyázni rád.:||

6. Szegfűre szokott a harmat leszállni

Szegfűre szokott a harmat leszállni,
Szombat este szoktam a lánhoz járni.
Már ezután nem járok el mindön szombaton,
Nem kopogok babám az ablakodon.

Leszödik az ibolyát a szagájé',
Evőszik a csúnya lánt a vagyonájé'.
||:Mer' mind olyan a mostani hírös vőlegény:
Nem köll a lány, bármilyen szép, ha szögény.:||

– Két kis galamb összeveri a szárnyát,
Gulyás Jóska most vezeti a párját!

ICCA, te!

-Ez az utca petrezselyem,
A menyasszony talpig selyem!

ICCA, te!

-Hallod Észti ne kacsingass,
A vőlegényt ne baszogasd!

ICCA, te!

7. Mikor mentem babám Szemmihályból

Mikor mentem babám Szemmihályból kifelé,
Lányok kísérték az állomás felé.

Mindegyikkel kezet fogtam sorára,
Csak a régi babám hagytam legutoljára.

Add ide hát babám azt a két kis kezedet,
Nehéz nékem, mer' én téged igazán szeretlek.
||:Jártam hozzá sok esőbe, sok sárba
Ugye kedves babám nem jártam én hiába.:||

-Körű fodros a tető,
Násznagy úr a szerető!

ICCA, te!

A násznép megérkezett a vőlegényes házhoz, beköszöntötték a menyasszonyt, majd maga a menyasszony is elmondott egy verset. A menyasszony addig nem ment be a házba, ameddig az anyós ki nem jött megnézni, hogy milyen lányt hoztak a házhoz.

8. Gyere ki, te vén boszorkány

Gyere ki, te vén boszorkány,
Nézd meg kit hoztunk.
Szőkét e vagy barnát e, vagy mért fáradoztunk,
||:Ha nem tetszik, visszavigyük édesanyjának,
Ki főneverte a kend fiának.:||

– Örömanya, gyűjts világot!
Itt hozzuk a gyöngyvirágot!

ICCA, te!

A menyasszony beköszöntése:

Csendesség szépvendég, tarts kormányt muzsikus!
Adjon az Úr szerencsés jó estét, tartsa békességbe e háznak vendégét.

Násznagyuram, mink már ismét megérkeztünk, mostmár mondhatjuk, hogy sikerrel
működtünk.

Mert íme, menyasszonyunk köztünk megérkezett, tessék násznagyuram fogjon vele
kezet, és adjon neki helyet.

A menyasszony verse:

Jó jestét kívánok a kedves szülőknek és az ide egybegyűlt tisztas vendégnek!
De mielőtt átlépem hajlékuk küszöbét, íme így szólnék, édesapám, édesanyámnak.
Zokogva hattam el szüleim házát, sírva hattam el az édesapámat, fájó szívvel az
édesanyámat.

Mert ma örök hűséget esküdtem a kentek fiúkkal.
Leszek én szerető lányuk, öreg napjaikba gondos ápolójuk.
Fiútestvérek, szeressetek engem, mátú fogvást testvéretek lettem!
Húzd rá!

9. Hej, cigányok, ha a babám látjátok

Hej, cigányok ha ja babám látjátok,
A nótáját a fülébe húzzátok.
Addig-addig húzzátok a fülébe,
Még csak könnyet nem láttok a szemébe.

Hogyha pedig könnyet láttok a szemébe,
Kérdezzétek, hogy kiért fáj a szíve.
||:És ha pedig másra gondol a csalfa,
Hagyjátok el, ne húzzátok hiába.:||

10. Csipkés levele van a rózsának

Csipkés levele van a rózsafának,
Szép szeretője van az én babámnak.
Leszedem rózsafa csipkés levelét,
Elfeledem a babám szeretőjét.

Kedves anyám, adjon Isten jó estét!
Hazahoztam ezt a barna menyecskét.
||:Csak azér' hoztam én, hogy én őt szeressem,
Édesanyám könnyedségét keressem.:||

A vacsora bejelentése:

Csendesség szépvendég, tarts kormányt muzsikus!
-Következik a terítés
Szerencsés jó estét kívánok mindenkinek, e menyegzős házban egybegyűlt
vendégeknek,
S hozzám tartozandó jámbor legényeknek, s az ide betájított szép kedves szüzeknek!
Éljen!
Nektek intettem a konyhán mindeneket, sorjában vizsgáltam a drága étkeket,
Kötelességem ez, mer' vagyok mestere, engem a mi örömatyánk rendelt erre.
Éljen!
Látják uraim az asztalt megterítve, kés, tányér, villával, kanállal ékesítve,
Jönnek már az étkek, rögtön mind sorjában, ez a sok legénység nem áll itt hiában.
Éljen!
Készülnek az étkek, süt, főz a szakácsné, jól ért ám mindenhez, jobban, mind a papné,
A jó étkeket tudja kavargatni, de a boros kandzsút is tudja hajtogatni.
Éljen!
De már most nem tréfálok, megyek a konyhára, a sok jó étkeknek drága illatára.
És majd megjelenek én mindnyájuk láttára, hogyha előbb nem, hát majd Szent
Györgynek napjára.
Húzd rá!

11. Adj egy csókot

Adj egy csókot felém, te leszel az enyém,
Kék szemű, gyönyörű virágom.
Egy nagy csokor virág, enyém ez a világ,

Mondd, ugye te leszel a párom.

Míg a rózsám, a csókos levele,
Rágondolok ragyogó szép szemedre, hejj.
Adj egy csókot felém, te leszel az enyém,
Kék szemű, gyönyörű virágom.

Gyere ide, cigány, itt a jó bor igyál,
Húzd nekem, a fülem hegyére.
Csalfa lett a babám, járjak egy év után,
Nem nézek a huncut szemébe.

||:Imént iszok, úgy mind egykor én,
De én akkor nem adok a szavára hejj.
Csókot nyom majd felém, ha lehajol elé,
Akkor én kacagok reája.:||

A vacsora beköszöntése:

Csendesség szépvendég, tarts kormányt muzsikus!

-Következik a vacsora-beköszöntés

Érdemes vendégek nem üresen jöttem, étkekkel terhelve vagyon mindkét kezem,
de mielőtt a kanálhoz nyúlának, buzgó szívvel hálát adjanak az úrnak.

Éljen!

De, hogy én itt hosszan ne papoljak, e forró táltól sebeket ne kapjak,
vegyék el kezemből ezt a forró tálat, melyet már az ujjaim tovább nem állnak.

Éljen!

Hátam mögött is sok legény vagyon, azoknak is a kezeit süti igen nagyon,
azért hát ne tántordjék előttem senki, mert a nyakát lefőrázom néki.

Éljen!

Itt van hát a leves, hej benne a sok jó hús, tehát itt a szíve senkinek ne legyen bús.
Nosza, muzsikusok, szóljon hát a viktus, ezzel dícsértessék az Úr Jézus Krisztust!

Húzd rá!

12. Pici piros muskátlinak

Pici piros muskátlinak, jaj de csipkés a levele,
Miért nincsen minden lánynak igaz szívű szeretője?
Mer' a legényekre kacsint a menyecske,
Azért nincsen minden lánynak igaz szívű szeretője.

Kiesett a, kiesett a jegyeskendő a zsebemből,
Kitagadott, kitagadott babám a drága szívéből.
||:Hogyha kitagadott, én se vagyok árva,
Talállok én szép szeretőt kacsingatok a rózsámra.:||

13. Szentmihályi gyerek vagyok

Szemmihályi gyerek vagyok,
Szemmihályon születtem.
Kis koromtól, a nagy koromig,
Benne fölnevelődtem.

Végig megyek, végig megyek,
A szemmihályi nagy uccán.
Véletlenül betekintek,
A kisangyalom ablakán.

||:Ott még vissza azt kijáltják,
Édes rózsám gyere be.
Adj egy csókot utoljára,
Gyere, ülj az ölembe.:||

Zenészeknek vacsora-beköszöntő:

Csendesség szépvendég, tarts kormányt muzsikus!

-Köszöntik a zenészeknek a vacsorát

A muzsikusoknak is főtt egy nagy tál fakalapács, dróttal spékelve, egy pár tatár
korbács.

Kész még itt egyéb is egyet se kiálts, csak ki éhes farkas a szád előre tártsd.

Éljen!

Egy görcsös botot is elővezetek, amit eddig a kohóba tettek.

A kénkíves levest, már elkészült, hogy a szátok ízét meg hozza higgyétek.

Éljen!

Ezek után lesz tök, lencse olajjal, sózni való pedig tímsósvíz vajjal.

Vér hurka, pacal, döglött kutya vajjal, döglötten nyújtod, verted a földre zuhanásig.

Húzd rá!

14. Kimentem a rétre ibolyát kaszálni

Kimentem a rétre ibolyát kaszálni,

Arra jött a rózsám, nem akar megállni.

Két e három kasza mindet le kell vágja,

Kétszer, háromszázszor csókolom a szádat.

Ibolya, Viola, Ősziszellő fűjja,

Ibolya levélből lesz a koszorúja.

Elvágтам az ujjam, folyik piros vérem

Nincsen édesanyám ki bekösse neköm.

||:Gyere, kisangyalom ne rösteld bekötni,

Ha én nem röstellek este hozzád járni.

Ibolya, Viola, Ősziszellő fűjja,

Ibolya levélből lesz a koszorúja.:||

A bor beköszöntése:

Csendesség szépvendég, tarts kormányt muzsikus!

-A bor beköszöntése következik:,

Hát ti legények idebent a legyet csapjátok, odakint a nagy kárt nem is tudjátok.

Egy nagy tarka macska a hordobú kihúzta a csapot, és a borunk így mind elballagott.

No de azé' ne szomorkodjatok, hozok bort öleget, mert a mónárok a Duna-Tiszán
leverték a jeget.

Éljen!

Tessék, hát, uraim, e borból igyonak, e lakodalomban vígan mulassanak.
Köszöntsék a poharat, el ne aludjanak, de a vőfénynek is egy kis borocskát adjonak.

Éljen!

Úgy akkor gyorsabban forgatom magamat, mintha bolhák ásnák mindkét oldalamat,
mer' ha egy egy kis borocska árasztja száraz torkomat minden szemébe találom
páromat.

Húzd rá!

15. Néha, néha légy esik a boromba

Néha, néha légy esik a boromba,
Nem iszok én, nem vagyok oly goromba.
Lecsuszott már két pár ökör, hát ez az enyém, ki bánja?
A jó Isten tartsa meg a szokásom!

||:Még egyszer én megfogom a kezedet,
Nem iszom én, nem a bort csak vödörrel.
Végeztem én nem forog a dupla kerék csapágyon,
A jó Isten tartsa meg a szokásom!:||

16. Borivásban nagy bennem az akarat

Borivásban nagy bennem az akarat,
Néha, néha le-leiszom magamat.
Bocsássák meg ezt a csekély hibámat,
Néha, néha a Duna is megárad.

Még azt mondják, nem leszek a babámé,
Pedig én már úgysem leszek a másé,
||:Megmondhatom én az egész világnak,
Párja leszek én a kedves babámnak.:||

Menyasszonysortánc:

Csendesség szépvendég, tarts kormányt muzsikus!

-Most lesz a sortánc

Nosza, Laci komám, hegedűd zendüljön, úgy, hogy a menyasszony füle
megcsendüljön.

Húzd el a Rákóczi híres nótáját, melyet dalolt mikor vívta régi várát.

Lám, hiszen nem látunk egyet sem apácát, hát járjuk el a menyasszony sortáncát.

Húzd rá cigány, majd én kezdem a táncot!

A sortánc:

17. Pesten csináltattam házat

Pesten csináltattam házat, de nagyot, de nagyot, de nagyot.

Ablakot rá háromszázat, de nagyot, de nagyot, de nagyot.

Közepibe tükrös szobát, mibe babám festi magát,

Pénteken, szombaton, vasárnap.

Főmönt az én babám Pestre, angyalom, ragyogóm, csillagom.

Újság hordó lett belőle, angyalom, ragyogóm, csillagom.

||:Másnak hordja az újságot, nékem a szomorúságot,

Angyalom, ragyogóm, csillagom.:||

A sortáncot mindig az első vőfély kezdte. Utána következtek a szülők, a testvérek, nagyszülők és így sorban a többi vendég. A szentmihályi lakodalomban a következő személyek vettek részt, az ő nevük hangzik el a sortánc alatt.

-Pakai Pistái a menyasszony, Kállai Katié a menyasszony, Juhász Bélái a menyasszony, Rácz Erzsébeté a menyasszony, Varga Ilái a menyasszony, Halász Istváné a menyasszony, Gábor Pirosé a menyasszony, Johán Misái a menyasszony, Fülöp Gyurié a menyasszony, Lóci Bözsié a menyasszony, Rudi Bözsié a menyasszony, kiskirályé a menyasszony. Amikor a vőfély a kiskirálynak adja a menyasszonyt, az azt jelentette, hogy véget ért a sortánc és a vőlegény elviheti a menyasszonyt.

18. Érik a ropogós cseresznye

Érik a ropogós cseresznye,

Kérik a babámat cserébe.

||:Én a babámat cserébe, senkinek sem adom,

Abban élem világomat, csárdás kisangyalom, így akar szeretni a galambom.:||

Az új asszony beköszöntése:

Csendesség szépvendég, tarts kormányt muzsikus!

-Az új menyecske beköszöntése következik:

Kedves násznagyuram, egy csudát mutatok, amit még nem látott azér' én jót állok.

Tessék elhinni, hogy igazat mondok, amit könnyen be is bizonyítok.

Éljen!

Mert szép menyasszonyunk az előbb még lány vót, de most tessék megnézni, hogy elváltódzott.

A haját nem látom, nem tudom, hová lett, annyi bizonyos, hogy a feje beköttetett.

Éljen!

Azért kérem szépen a násznagyuramékat, hogy fogadják be, mint szép menyasszonyunkat.

Mind új asszonyt, ezen szép társaságba, engedjék résztvenni először a táncba.

Húzd rá!

Az új pár beköszöntése után a vendégek reggelig mulattak.

19. Hosszú farkú fecske

Hosszú farkú fecske,

Négy barna menyecske.

Merről jöttél, hova vándoroltál,

Sej, erre az idegen földre.

Nem jöttem én magam,

A szerelem hozott

Csalfa lett a kisangyalom szeme,

Sej, hogy azzal csalogatott ide?

20. Hajlik a rózsafa

Hajlik a rózsafa, hajlik a lány,
Táncra perdül, ha húzza a cigány.
Hallod-e, hallod-e barna babám,
Adj egy csókot, szeretsz-e igazán?
||:Hej, ha ez az éjszaka,
Három hétig mindig tartana!
Hajlik a rózsafa, hajlik a lány,
Táncra perdül, ha húzza a cigány.:||

-Kicsi nekünk ez a ház,

Kirúgjuk az oldalát!

ICCA, te!

-Ez a lábam ez, ez, ez,

Jobban járja, mint emez!

ICCA, te!

21. Gyenged a nád

Gyenge a nád, lehajlik a földre,
Ha jén sírok, elhallik messzire!
Nincs, aki a sírásom hallgassa,
Nincs, aki a szívem vigasztalja.

-E're gyere, a szekeres úton,

Maj fölvészlek valahol az úton!

-Nem mögyök én, mer sokan möglátnak,

Elárulnak a jó édesanyámnak!

Szemmihályi bíró udvarába,
Lehullott az akácfa virágja.
Fölszödi a sok jó édesanya,
Hogy a fia ne legyen katona.

Becse felű jön egy üveg hintó,
Benne ül a járás szolga bíró.
||:Bíró uram legyen olyan szívesen,
Ne írjon be, nem vagyok húsz éves.:||

A reggeli órákban a megmaradt vendégcsereg nótával búcsúzott a házigazdától.

22. Haza, haza felé megyünk most

Haza, haza felé megyünk most,
Mert a piros hajnal mosolygós.
||:Mert a piros hajnal, olyan aranyos,
Este csókollak meg, de nem most.:||

-Tűz ne égjön, víz ne forrjon,

A vendég pedig nagyot szóljon!

Az utolsó vendég mindig a násznagy volt. Ők addig nem mehettek el, amíg el nem távozott minden vendég. Ha valaki még ott maradt, és a násznagy elhúzatta ezt a nótát, az azt jelentette, hogy nekik is ideje hazatérni.

23. Nem, nem, nem, nem, nem

Nem, nem, nem, nem, nem, nem,
Nem megyünk mi innen el,

Még a házigazda minket burkos bottal ki nem ver!

Ha nem tetszik, hogy itt a bál,

Vigyen el az ördög innen már.

Nem, nem, nem, nem, nem, nem,

Nem megyünk mi innen el,

Még a házigazda minket burkos bottal ki nem ver!

Ha nem tetszik a gazdának,

Hogy mi itten mulatunk,

Vigye el a házát innen,

De mi itten mulatunk.

Nem, nem, nem, nem, nem, nem,

Nem megyünk mi innen el,

Még a házigazda minket burkos bottal ki nem ver!

Az egész lakodalom olyan volt, mitha egy színdarab lenne. A vőlegény és a menyasszony a főszereplő, míg mellettük a násznagy volt a legfontosabb mellékszereplő.

SÁTRAS LAKODALOM AZ 1970-ES ÉVEKTŐL

Az 1970-es évek közepétől a szobai lakodalom kinőtte magát, és elindultak a sátras lakodalmak. Ezekbe már sokkal több vendég volt hivatalos, gyakran szinte az egész falu. A vendégek száma általában a négyszáz és hatszáz fő között mozgott. Míg a 60-as években mindig télen tartották a lakodalmakat, a 70-es években teljesen megváltozott, és elkezdődtek a nyári lakodalmak. A hívogatás megmaradt a lakodalmat megelőző vasárnap. Ekkor is lista szerint mentek házról házra, a vőfélyek, illetve a koszorúslányok hívogattak. A legközelebbi rokonok voltak az elsők, akiket meghívtak, és így haladtak a távolabbi rokonok, barátok, majd szomszédok felé. A hívogatóvers enyhén megváltozott.

Engedelmet kérek ezen bátor bejövetelünkért!

Hogy vannak, mint vannak, hogy szolgál az egészség?

Örülök, hogy friss és jó egészségben találom a kegyelmük hajlékát.

Dícsérem az Atya Istent, aki minket megteremtett.

Dícsérem a Fiú Istent, aki minket megváltott.

Dícsérem a Szentlélek Istent, aki minket megszentelt.

Dícsérem a Szentháromságot, mert ő rendelte el a szent házasságot.

Tisztelem e háznak urát és asszonyát, és benne lévő összes családját, mert miáltalunk felszólítja Önöket (gazda neve), (nap, időpont).Reggel pálinkára, délre délebedre, este vacsorára, pár pohár borára, az ő (fia, lánya) vígöröme napjára.

Dícsértessék az Úr Jézus Krisztust!

A vers után bort öntöttek a házigazda poharába. A boröntés továbbra is megmaradt, de már nem ittak belőle. Azt, hogy biztosan részt vesznek a lakodalomban, a hét folyamán adták a házigazda tudtára, azzal, hogy különböző hozzávalókat vittek, lisztet, tojást, cukrot, illetve tyúkot, de vihetek italt is. A vőfélyek és koszorúslányok száma kettőről megemelkedett, négy, hat, illetve nyolc párra. Azért volt erre szükség, mert sokkal több vendéget kellett egy nap meghívni, ezáltal több munka volt a lakodalom előtti napokon is. A lakodalmak kétházasak maradtak. Mindkét háznál egyforma számú vőfély és koszorúslány volt. A fiúk vállán egyforma háromszögkendő, bokrétával és szalaggal, a kezükben vőfélybot, ugyanígy rozmaringgal, bokrétával és szalaggal ellátva. A fiús háznál általában kék vagy zöld színű kendőt viseltek, még a lányos háznál pirosat vagy rózsaszínt. A koszorúslányok hajába a ház színének megfelelően egyforma virágot tűztek.

5. kép: Vőfélyek

6. kép: Koszorúslányok és a menyasszony

A további készülődések már másnap, hétfőn megkezdődtek. Elkezdődött a sátor felállítása, majd szerdától a díszítése. A díszítést a vőfélyek és koszorúslányok végezték. Míg a fiúk a Duna-Tisza-Duna-csatornán fűzfaágakat szedtek, addig a lányok rozmaringot gyűjtöttek a falu házeitől. Délután közösen feldíszítették a sátrat, a fűzfa mellé szalagokat és masnikat kötöttek, majd ugyanilyen szalagot kötöttek a rozmaringokra is. Az egész lakodalom a vőfélyek és koszorúslányok vezérlése alatt zajlott le. Míg az asszonyok már vasárnap megkezdték a levestészta gyúrását, addig a férfiak fát hasogattak. Kedden kezdték az édes sütemények készítését, pénteken pedig a sós kalácsokat. Gyúrott édes sütemények voltak, például barack, mogyoróspogácsa, gurábli, puszedli, cukros fonottkalács, a sós pedig kifli volt.

7. kép: 1986, asszonyok süteménykészítés közben

A férfiak pénteken kezdték a disznó- és birkavágást, majd a friss húsból paprikást főztek, a többi hús pedig megmaradt a lakodalom napjára. Az asszonyok másik fele, akik nem kalácsot sütöttek, tyúkot vágtak a friss húsleveshez. A lakodalmi menü a vasárnapi hívogatáson tyúklevesből, különböző sült húsból, édes süteményből és kifliből állt. Kedden töltött káposztát vagy töltött paprikát készítettek, pénteken friss húsból disznópaprikást és kiflit csináltak. Szombaton ebédre disznó- és birkapaprikás készült, mellé pedig csalamádét kínáltak. Vacsorára tyúklevest főztek, főételnek fasírtot, rántott húst, pecsenyét, oldalast sütöttek, mellé sültkrumplit, kompótot és salátát tálaltak. A lakodalmak már délelőtt megkezdődtek, a közeli rokonok a háznál gyülekeztek, majd közösen a vőfélyekkel, koszorúslányokkal és a zenészekkel elindultak kikérni a násznagyot. A násznagy itallal és süteménnyel várta a kikérőket, majd egy kis mulatozás után, minél hosszabb útvonalon jutottak el a lakodalmas sátorba. Egy-egy sarkon megálltak, s mulattak, ezzel is megmutatva

a báméskodóknak², hogy ők bizony lakodalomba hivatalosak. Visszaérve a sátorhoz, a vőfély a násznagyot beköszöntötte a házigazdának, majd azok helyet cseréltek, és ezentúl a násznagyé lett a főszerep. Ő fogadta tovább a vendégeket. Később a násznagy mellett az ifjú pár is helyett foglalt a násznagy asztalánál.

A násznagyok beköszöntése:

Csendesség szépvendég, tarts kormányt muzsikus!

Jó reggelt kívánok a gazdauraméknak!

Örülök, örvendek, hogy megérkeztem, megbízott munkámmal sikerrel működtem.

Íme a tisztelt násznagyokkal(pótnásznagyokkal) szolgállok, akit a gazdauram kezébe ajánlok.

Tessék gazdauram fogjon velük kezét és a nagyasztalánál adjon nekik helyet!

Húzd rá!

A násznagyok után lassan megérkeztek a vendégek is, őket is a vőfélyek köszöntötték be.

A vendég beköszöntése:

Csendesség szépvendég, tarts kormányt muzsikus!

Örülök, örvendek, hogy ismét megérkeztem, megbízott munkámmal sikerrel működtem.

Íme, egy tisztelt pár családot szolgállok, akit a násznagyuram kezébe ajánlok.

Tessék, násznagyuram, fogjon velük kezét, és a vidám társaságban adjon neki helyet!

Húzd rá!

Időközben sor került a vőlegény és a menyasszony beköszöntésére is. A fiús háznál köszöntötték a vőlegényt, a lányos háznál pedig a menyasszonyt a következő versekkel:

A vőlegény beköszöntése (reggel):

Csendesség szépvendég, tarts kormányt muzsikus!

Jó reggelt kívánok a násznagyuraméknak és a tisztelt vendégseregének!

Örülök, örvendek, hogy megérkeztem, megbízott munkámmal sikerrel működtem.

Íme, a tisztelt vőlegényünkkel szolgállok, akit a násznagyuram kezébe ajánlok.

Tessék, násznagyuram, fogjon vele kezét, és a nagyasztalánál adjon neki helyet!

Húzd rá!

² olyan falubeliek, akik nem voltak hivatalosak a lakodalomba

A menyasszony beköszöntése (reggel):

Csendesség szépvendég, tarts kormányt muzsikus!

Jó reggelt kívánok a násznagyuraméknak és a tisztelt vendégseregének!

Örülök, örvendek, hogy megérkeztem, megbízott munkámmal sikerrel működtem.

Íme, a mi virágszálunkkal szolgállok, akit a násznagyuram kezébe ajánlok.

Tessék, násznagyuram fogjon vele kezét, és a nagyszatnál adjon neki helyet!

Húzd rá!

A vőlegény és menyasszony beköszöntése után a lányos ház koszorúslányait, illetve a fiús ház vőfélyeit az ellentétes házhoz vezette utuk, hogy beköszönthessék a pár egymásnak küldött ajándékait, ez pedig nem volt mást, mint a menyasszonyi csokor és a bokréta.

Az első koszorúslány verse:

Csendesség szépvendég, tarts kormányt muzsikus!

Dícsértessék a Jézus Krisztust násznagyuram! Mi is felvirradtunk e nap hajnalára, a maguk kiskirálya víg öröme napjára. Éltesse az Isten még sok neve napjára, és végre vigye fel a magas menyországba!

Éljen!

Hogy vannak, mint vannak, hogy szolgál az egészség? A kiskirályi háznál van-e csendesség, békeesség? Öölök, hogy friss és jó egészségben találom a kegyelmük hajlékát.

Éljen!

E szó mondása után átlépek a háznak küszöbét, megnézem a belsejét, de nem a magam erejével, hanem az Úr Jézus Krisztus Kegyelmével!

Éljen!

Először dicsérem az Atya Istent, aki minket megteremtett. Másodszor a Fiú Istent, aki minket megváltott. Harmadszor a Szentlélek Istent, aki minket megszentelt. Negyedszer a Szentháromságot, mert ő rendelte el a házasságot! Ötödször a háznak urát és asszonyát.

Hatodszor vőlegényét, menyasszonyát és násznagyát!

Éljen!

Násznagyuram! Fogadja szívesen a menyasszony ajándékát, mert ha nem, akkor visszatérünk arra az útra, amelyikről elindultunk!

Éljen!

Násznagyuram! Ismét engedelmet kérek, mert ahogy az ajtónál beléptem, megpillantottam, hogy a násznagy úrnak bokrétája nincsen, de hoztam én annak is tekintsen csak rája, azt hiszem, helyesnek találja ezen virágszálát.

Éljen!

Látom, a vőlegény is elmosolyogta magát, mert menyasszonyunk koszorúslányai szép ajándékot hoztak neki, de ő szebbet szakajtott a szerelem kertjéből, csak vigyázzon, nehogy vesztére legyen.

Éljen!

A második koszorúslány verse:

Állj félre, te leánypajtás, most majd én beszélek, ilyen lánytól, mint te sosem félek!
Járjál, te, párosan, majd én magányosan, szebb nekem a magányos, mint neked a páros!

Éljen!

Násznagy uram, Krisztus vérért hoztuk, szent testével le is van pecsételve. Tessék felbontani és megnézni, vajon igaz úton járunk-e vagy nem. Ha nem, akkor visszatérünk arra az útra, ahonnan elindultunk.

Húzd rá!

A vőfély verse a lányos háznál:

Szerencsés jó reggelt kívánok a házban lévő férfiaknak, fiataloknak, úgy mint időseknek.

Elsőször dícsérem az Atya Istent, aki minket megteremtett. Másodszor dícsérem a Fiú Istent, aki minket megváltott. Harmadszor dícsérem a Szentlélek Istent, aki minket megszentelt. Negyedszer tisztelem azon szűz virágszálat, akik a múlt hónapban eljegyezték egymást, és a mi kiskirályunk kéreti az ő pénze által lezálogolt virágot, küldené a királyné a nyoszójulányoktól, és tűzetné a kalapjára, ki érte meg fog szolgálni, és hogy az itten lévő Anyaszentegyházban jelenjen meg a szent hit átvételére, és még arra kérem a főprincipális urat, hogy egy pár nótát húzatna, melytől a csizmám talpa itt maradna. Tehát násznagy uram itt az utolsó levelem, Krisztus testével, és vérével van lepecsételve. Tessék felbontani és ésszel elolvasni, hogy jó úton járunk-e vagy nem!

Húzd rá!

A vendégeknek, a menyasszony/vőlegény, násznagy és a szülők után kezdték el feltűzni a rozsmaringot. Ameddig a vőfélyek dolga a vendégek beköszöntése volt, a koszorúslányoké a rozsmaringok feltűzése, melynek cserébe pénzt kaptak a vendégektől.

Kis mulatozás után a vőfélyek beköszöntik az ebédet.

A paprikás beköszöntése:

Ismét megérkeztem, uraim, sokára, de merem mondani, hogy nem jártam hiába, mert olyan jó étket hoztam, amely első az étkek sorában!

Éljen!

Ezen eledelért nagy próbát is tettem, egy szilaj bikával hét nap verekedtem, kicsiben múltott, hogy a fogam ott nem felejtettem, de oda se neki, csak ha legyőzhettem!

Éljen!

Nosza, hevenyében bőrét le is vettem, fejét nyakastól egyszerre leszedtem. Ezt a jó eledelt abból készítettem, de megvallom uraim ezt én is megszerettem!

Éljen!

Mivel, hogy nincs több ilyen ízes étel, erre a magyarnak vizet inni vétek. Itt a jó paprikás, uraim, vegyétek, széles, jó étvággyal kívánom egyétek!

Húzd rá!

Az ebéd után megérkeztek a fiús ház vőfélyei, hogy kikérjék a menyasszonyt az esküvőre. Ekkor általában az első és a második vőfély érkezett csak.

A menyasszony kikérése az esküvőre:

Hogy vannak, mint vannak, hogy szolgál az egészség?

Örülök, örvendek, hogy friss és jó egészségben találom kegyelmük hajlékát, lelki békességet, állandó szépséget kívánok mindenkinek.

De mivel átléptem a háznak küszöbét, ismét örülök, örvendek, hogy friss és jó egészségben találtam a mi kiskirálynénkat, a principális násznagy uramat a tisztelt vendégseregével együtt.

De mivel egy tévedett úton járunk, egy galambot keresünk amelyet a mi kiskirályunk magának választott a szerelem kertjéből.

Így tehát a mi kiskirályunk küldött minket, hogy hívjuk meg őtet az Isten házába, a szent hitnek kötelével egybekötni, hogy ne csak a szerelem, hanem a hitnek kötelével is egybeköthessék.

Induljunk el tehát a hosszú útra, vezéreljen az Isten a templomba!

Dícsértessék a Jézus Krisztust!

Mielőtt elindult volna a nászmenet az esküvőre, külön-külön elbúcsúztatta a háza úgy a menyasszonyt, mind a vőlegényt.

A menyasszony búcsúztatása esküvő előtt:

Vajda hegedűnek álljon meg zengése, sarkantyúknak ne szóljon pengése, mert most lesz a búcsúztatás kezdése, legyen csend, míg nem lesz végzése!

Éljen!

Zengenek búcsúzó szavaim, hullanak könnyeim, mert tőletek válok kedves, jó szüleim. Hatalmas Úr Isten, világ teremtetője, tekints le ezen méltatlan gyermekedre!

Éljen!

Legelsőbb, Atyám, szavaim hozzád fordítom. Búcsúzó szavamat zokogva indítom.

Szívemet szíveddel egybe szorítom, s úgy valamennyire szívünket újítom.

Éljen!

Köszönettel veszem a te jószágodat hozzám, megmutatod atyai voltadat.

Fölnevelésemet, ápolásomat, hogy meg nem vetettél engem, mint lányodat!

Éljen!

Hát hozzád mit szóljak kedves édesanyám? Ki voltál ekkorig gonviselő dajkám.
Tudom, hogy fáj a szíved, mint édesanyának, midőn elválását látod kedves lányodnak.

Éljen!

Kedves édesanyám, tudom, hogy szeretted, mint gyöngé virágot, ápoltál, neveltél. A
jóra tanítottál, a rossztól intettél, most pedig engem szárnyamra eresztettél. Azért
édesanyám, mielőtt indulunk, könnyező szemekkel kebledre borulok, bocsásd meg
vétkemet, drága édesanyám, ha megbántottalak életem folytán!

Éljen!

Kedves testvéreim, tőletek búcsúzó, nektek is szívemből minden jót kívánok. Az
Isten áldása maradjon rajtatok, soha el ne hagyjon. Végül az egekbe magához fogadjon, az
örök boldogságban nektek is helyt adjon!

Éljen!

Kedves leány társak, hozzátok fordulok! Ha reátok nézek, szinte megvirulok, de
seregetekből más útra indulok. Éppen azért egy kicsit búsulok.

Éljen!

Nem lesz már köztetek maradásom, mert férjem házána lesz az én lakásom. Ahogy
férjem akarja, úgy leszen az én járásom. Jaj, de hamar elmúlt az én leánykodásom.

Éljen!

Álljatok elébem sok híres legények, kik eddig gyakran szemléltetek. Hajfonat pántlikát
kik nekem vettetek, tudom sajnáljátok, hogy nem lettem a tietek, dehát fusson ki a
szemetek.

Húzd rá!

A vőlegény búcsúztatása esküvő előtt:

Felvirradt a nap piros hajnalára, a mi vőlegényünk öröme napjára, de nem tudja, hogy
öröme vagy bura vagy pedig örökös búbánatra, ezért kérem a kedves szülőket, engedjék
útra gyermeküket.

Éljen!

Keressünk neki kedves boldogságot, hajlítsunk keblére egy szál virágot, először vigyük az Isten hajlékába, hogy boldogok legyenek a nagy világban.

Éljen!

Tisztelt vendégsereg, induljunk el tehát a hosszú útra, vezéreljen az Isten a templomba!

Húzd rá!

Elindult a násznép az esküvőre. Elöl a vőfélyek és koszorúslányok, utánuk a menyasszony/vőlegény a kísérőjével, utánuk a násznép, a sort a zenészek zárták. Nótaszóval vonultak végig először a polgári esküvőre olyan útvonalon, hogy még véletlenül se találkozzon össze a két ház egymással.

1. kép: 1986, nászmenet

A polgári esküvő után a vendégseregnek a vőlegény aprópénzt szórt, hogy az életükben sok pénzük legyen, a menyasszony pedig cukorkát szórt, hogy édes legyen a jövőbeli életük. Majd közösen elindultak a templomba különböző nótákkal, kiabálva haladtak, hogy aki nem volt hivatalos, biztosan kijöjjön a házból. Őket kaláccsal és itallal kínálták. Ezután elvált útja a násznépnek, az immár újdonsült házaspár a lányos ház vendégeihez csatlakozott.

Mielőtt a vőlegény és a kísérői, a vőfélyek beléptek volna a lányos házba, ki kellett kérniük a menyasszonyt. A násznagytól kaptak három találós kérdést, egy vőfély egyet, és csak akkor kaphatták ki a menyasszonyt, ha megfejtették a kérdéseket.

A menyasszony kikérése- I. vőfély:

Engedelmet kérek ezen bátor bejövetelemért, de mivel a násznagy urunk elbocsájtott követői vagyunk, hogy amint a három szentkirály elindult Jézus keresésére Betlehem városába, úgy tehát mi is azon galamb keresésére jöttünk, akik a mai napon fölszentelt Szentmihály Arkangyal templomába a szent hitnek kötelével és szeretet láncával egybe kötöttünk, de hazafelé jövetelkor elszalajtottunk, mert szelídnek ismertük, meg nem

kötöttük és a zsebünkbe nem rekesztettünk, és még násznagy urunk erre-arra küldözött, megszökött tőlünk. Itt az utolsó levelem, tessék felbontani, ésszel elolvasni, hogy jó úton járunk-e vagy nem.

Húzd rá!

A vers után kapott egy kérdést, melyre a következő vőfély vitte a választ.

A menyasszony kikérése- II. vőfély:

Ezen üzeneten által küldött az én principálisom, hogy midőn Nőé bárkát építtetett, mindenféle állatból egy párt fogott be, s midőn felült fiaival és feleségével együtt, akkor az

Isten megeresztette az egek csatornáját, és negyven nap, negyven éjjel szünet nélkül szakadt az eső. Negyven nap midőn eltelt, az eső megszűnt, és a víz lassan apadni kezdett.

De Nőé bárkája egy hegy tetején állt meg. Akkor Nőé egy hollót bocsájtott ki, de ez dögtestre talált, és elmaradt. Hét nap múlva egy galambot bocsájtott ki, ez már zöld olajfaággal tért vissza, jelenséget vitt, hogy megszűnt az Isten haragja, tehát mi is szeretnénk, ha valami jelenséget vihetnénk a mi kiskirályunknak.

Húzd rá!

Megadta a választ az első találós kérdésre, majd ő maga is kapott egyet.

A menyasszony kikérése- III. vőfély:

Egy víg lakodalmi népnek víg mulatságot, örömet, jókedvet, kedves nyájasságot, adjon az Úr békés mulatságot, űzze el tőlünk a szomorúságot. Higgyék el, hogy sem inni, sem enni nem jöttünk, sem pedig véteni, de beszédemmel sem akarok hosszas lenni, mert nekünk mindjárt vissza kell menni. Nem kedveskedtünk sem mézzel, sem pénzzel, de azért

nem jöttünk éppen üres kézzel, hanem amit hoztunk közöttünk küldtek, tiszta szívvel kívánom, éljék el jó egészséggel. De már násznagyuram nem engedek, rövid versemmel

komolyan beszélek, hogy már adnák ki szép menyasszonyukat, ne kínozzák tovább vőlegény urunkat, ki már azt állítja, hogy én vagyok a hibás, hogy nem jól tettem az egész eljárást, tehát násznagyuram, ismétlem még egyszer, hogy szép menyasszonyukat adják ki ezen kérésre!

Húzd rá!

A harmadik vőfély vitte az előző kérdésre a választ és elkapta a harmadik találós kérdést, melyre már a vőlegény adta meg a helyes választ.

Hazatérés az esküvőről:

Csendesség szépvendég, tarts kormányt muzsikus!

Legyen dicsőség az égben az Istennek, mert szerencsésen értünk e nagy dologban véget, és ami még hátra van érjen véget szépen, váljék az új párnak örök javára, és üdvösségére, a jó Isten áldása szálljon le fejükre, mint harmat száll a földre.

Húzd rá!

Ezután a vőlegény is helyet foglalt a násznagy asztalánál. Estig mulatoztak, táncoltak, időközben behordták a sátorba a sós és édes süteményeket is. Eljött a sortánc ideje. A sortánc alatt név szerint szólították a vendégeket, így gyakran megesett, hogy több órán át tartott a menyasszonytánc.

A sortánc beköszöntése:

Főprincipális násznagy uram és tisztelt vendégsereg, egy kis csöndöt kérek.

Beléptem e mennyegzős háznak kedves menyasszonyunk vígalmára, eljárunk egy pár táncot a vendégek jutalmára.

Nosza, Laci komám a hegedűd zendüljön, úgy, hogy menyasszonyunk füle is megcsendüljön,.

Játszd el Rákóczi híres nótáját, mit dalolt mikor védte régi várát.

Lám, nem látok itt egyetlen apácát, járjuk el a menyasszony sortáncát.

Húzd rá cigány, én kezdem a táncot!

A vendégek plusz ajándékot adtak ilyenkor a menyasszonynak pénz formájában, amit a fátyolra tűzhettek. Amikor a lista végére értek, a vőfély elkiáltotta magát, hogy kiskirályé a menyasszony, ekkor a vőlegény odaszaladt, és karjában vitte ki a menyasszonyt. Ezután az ifjú pár áttért a vőlegényes sátorba.

2. kép: 1986, sortánc

A menyasszony beköszöntése vőlegényes házhoz:

Szerencsés jó estét a principális násznagy uramnak, és az ide egybegyűlt becses társaságnak!

Örülök, örvendek, hogy friss és jó egészségben találtam, de násznagyuram, mi végére jutottunk ím hosszú utunknak, és merem mondani, hogy nem jártunk hiába és sikerrel működünk, mert íme menyasszonyunk köztünk megérkezett, és a mi kis seregünk odakinn vagyon, a hosszú út alatt elfáradtak nagyon. Fogadják őket kegyelmük hajlékába, vezessék őket szép multságba!

Húzd rá!

Mulatozás közben sor került a vacsorára is.

3. kép: 1986, szakácsnők vacsorakészítés közben

A leves beköszöntése:

Érdemes vendégek, nem üresen jöttem, étkekkel terhelve vagyon mindkét kezem, de mielőtt a kanálhoz nyúlnának, buzgó szívvel adjonak hálát az Úrnak.

Éljen!

De, hogy én itt hosszasan ne papoljak és a forró táltól sebeket ne kapjak, vegyék el kezemből ezt a forró tálat, melyet már az ujjam tovább nem állhat.

Éljen!

Hátam mögött is húsz fiatal vagyon, azoknak is a kezét süti igen nagyon. Ezért ne tántorogjon előttem senki, mert a nyakát leforrázhatom neki.

Éljen!

Ím, e lám a leves, benne a sok hús, ezért a szíve senkinek se legyen bús.

Nosza, muzsikuskok, szóljon hát a virtus, ezennel dícsértessék az Úr Jézus Krisztust!

A leves elfogyasztása után beköszöntötték a főételt is.

A sült hús beköszöntése:

Itt hozok sülteket, számtalan sokfélét, ezért köszörülje ki-ki jól a maga kését, hogy el ne csonkítsa a tányéra szélét, húzza meg cigány a rekedt hegedűjét.

Éljen!

Nincs párja az étkek között a jó pecsenyének, mert vidámságot hoz az elmének.

Ósatyáink mért voltak olyan vének? Mert borral és pecsenyével éltek.

Éljen!

Tessék, hát uraim, vegyék el kezemből, jó nagy darabokat metéljenek ebből, de bort is igyonak rá, mert aki eszik ebből és ha bort nem iszik rája, nagy foga nő tőle!

Húzd rá!

A vacsora után a vőlegényes háznál is eljárták a sortáncot, ugyanolyan menettel, mint a menyasszonyos háznál. Ezután a pár eltávozott egy kis időre, általában megszámozták a sortáncpénzt. Ez az a pénz, amit a menyasszony a tánccal gyűjtött össze és a közös jövőjükre fordíthatják. Ameddig a pár nem tartózkodott a sátorban, hogy a vendégek ne unják el magukat, a vendégsereg férfijai maszkokba öltöztek, akik között volt egy bolondmenyasszony is. Megtáncoltatták a vendégeket pénzért cserébe, amit később a fiatal párnak ajándékoztak. Kis idő múltán a vőfély megérkezett az új párral, akik immár piros ruhát öltöttek magukra.

A menyecske beköszöntése:

Csendesség szépvendég, tarts kormányt muzsikus!

Kedves násznagy uram! Csodát mutatok, amit még nem látott, tessék elhinni, én igazat mondok, amit könnyen be is bizonyítok.

Éljen!

Mert szép menyasszonyunk az előbb még lány volt, de most tessék megnézni, hogy megváltozott. A haját nem látom, nem tudom hová lett, annyi biztos, hogy a feje be lett kötve.

Éljen!

Ezért násznagy uram, fogadják a szép menyasszonyunkat, mint új asszonyt, ezen szép társaságba, és engedjék meg részt venni először velem a táncba!

Húzd rá!

A menyecske két tányért vitt magával a táncterre, amit a mulatozás közben összetört. A néphidelem szerint a tányér szilánkjai a jövődő gyermekeik számát jelentette. Hajnalig táncoltak, amikor is megérkeztek kárlátóba a menyasszonyos ház vendégei, nálunk Szentmihályon kálátónak nevezik. Ekkor a násznagynék egymás között süteményt cseréltek, és együtt mulattak. A kárlátóba jött vendégek kis idő múltán visszatértek a saját lakodalmas sátrukba, ahol hajnalig mulatoztak, közben pedig bevitték a reggelit, ami általában mindig savanyúleves volt.

BEFEJEZŐ

A szentmihályi lakodalomnak nagy hagyománya van, emiatt is érezték úgy az 1960-as években, hogy meg kell örökíteni az útokornak. Nem sokan foglalkoztak vele az évek során, így elavulttá vált. Mára már elég kevesen tudnak róla, hogy ilyen nagy dolog történt akkor a faluban. Kevés adatot találni róla, elektronikusan szinte semmit. Csak előbeszéd után tudtam adatokat gyűjteni, illetve a szalagról átvett hanganyag megmaradt, és ezt felhasználhattam. A hagyományok nagy része még ma is jelen van a lakodalmakban, de már nem sátrakban tartják őket. Szentmihályon az utolsó sátras lakodalom 2011-ben volt, ebben még én is részt vehettem. Tizenkét év elteltével, nyáron egy fiatal pár ismét sátras lakodalmat szervezett, modernebb változatban, de a régi hagyományokkal.

IRODALOMJEGYZÉK

Adatközlők:

Flaman István, szül.1971, 52 éves, Szentmihály

Gulyás Anikó, szül. 1981, 42 éves, Szentmihály

Szabó Teréz, szül. 1953, 70 éves, Szentmihály

Szekeres Rozália, szül. 1956, 67 éves Szentmihály

Tóth Nándor, szül. 1942, 82 éves, Szentmihály

Kónya-Kovács Ottília. *Muzslyai lakodalom*. Egy falat Vajdaság. 2022. Hét Nap
Lapkiadó. szerkesztő Tóth Livia.

